

2020 YILINDA ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

Ekonomik Araştırmalar Departmanı

Ocak 2020

Ayşe Özden

Müdür

aozden@atbank.com.tr

Ömür Seheri

Müdür Yardımcısı

oseheri@atbank.com.tr

Dr. Ömer Ersan

Uzman

oesan@atbank.com.tr

2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

1. TURİZM

2018 yılı Toplam Turist Sayısı (milyon kişi)	
Fransa	89.4
İspanya	82.77
ABD	76.62
Çin	62.9
İtalya	62.15
Türkiye	45.77
Meksika	41.45
Almanya	38.88
Tayland	38.28
İngiltere	36.32

Küresel olarak turizm sektörü son dönemlerde büyüme eğilimini devam ettirmekte olup 2018 yılında turist sayısı bir önceki yıla göre %5,4 artarak 1,4 milyar kişi olmuştur. Küresel olarak turizm gelirleri ise %7,7 artarak 1,4 trilyon dolara yükselmiştir.

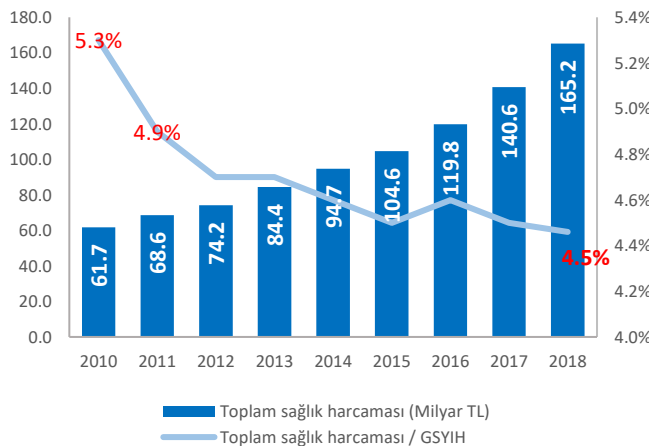
Jeopolitik risklerin artmasının bir sonucu olarak 2016 yılında daralan turizm sektörü 2017 yılının ikinci yarısı toparlanmaya başlamış ve 2018 yılında ise turist sayısı %20'nin üzerinde artarak 45 milyonu geçmiştir.

Küresel olarak 30 milyar dolara yakın gelir elde eden Türkiye, gelen turist sayısına göre altıncı sıraya yükselmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre, Eylül ayında Türkiye'ye gelen yabancı ziyaretçi sayısı yıllık bazda %13 artarak 5,4 milyon olurken yılın ilk dokuz ayında ise 36,4 milyon seviyesinde gerçekleşti. Turizm sektörünün gelirlerinde de toparlanma devam ediyor. 2018 yılında 29,5 milyar dolar olan turizm geliri Ocak-Eylül 2019 döneminde geçen yılın aynı dönemine oranla %15,9 artışla 26,6 milyar dolar olarak gerçekleşti. Türkiye'nin son on iki ayda ağırladığı yabancı ziyaretçi 45 milyona yakın olup bu ivmenin 2020 yılında da sürmesi beklenmektedir.

Ayrıca, Türkiye Otelciler Birliği'nin (TÜROB) verilerine göre, 2019'un ilk 9 aylık döneminde Türkiye genelinde konaklama yatırım tutarında %7,5'lik artış kaydedildi. Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan veriler Ocak-Eylül 2019 döneminde 27 kenti kapsayan 73 yeni otel projesinin teşvik belgesi aldığını gösterdi. Söz konusu otel projeleri için yapılacak toplam yatırım tutarı ise 2,3 milyar TL olarak belirlendi. Bu dönemde en fazla teşvik belgesi alan il 16 otel projesine sahip olan Antalya olurken, bu ili sırasıyla İstanbul ve Muğla takip etti.

2. SAĞLIK

Son on yıllık süre zarfında sağlık hizmetlerine erişim fiziksel altyapı, insan kaynağındaki gelişme ve sağlık hizmetlerine erişim ile birlikte daha hızlı büyümektedir.

Türkiye'nin sağlık harcamaları 2009 yılından bu yana yılda ortalama %10 artışla istikrarlı bir şekilde büyümekte olup 2018 yılında %17,5 oranında artarak 165,2 milyar TL'ye ulaşmıştır. Kişi başı sağlık harcaması ise 2017 yılında 1.751 TL iken, 2018 yılında %15,9 artarak 2.030

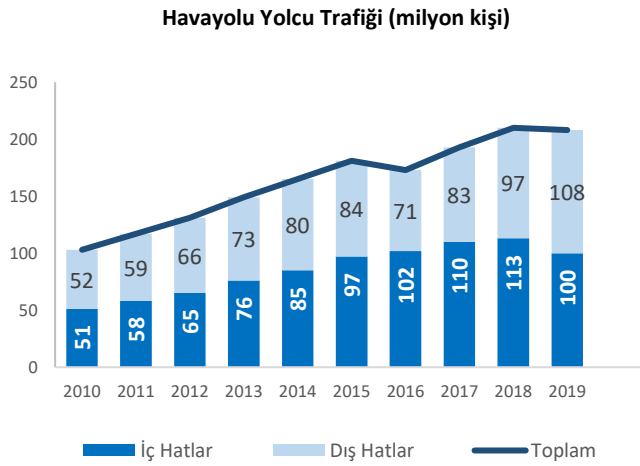
2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

TL'ye yükselmiştir. Böylelikle hem kişi bazında hem de toplam sağlık harcamaları enflasyonun üzerinde büyümüştür.

Sağlık hizmetleri talebi yaşlanan nüfus ve hastalıkların kronik/karmaşık hastalıklara kayması nedeniyle birlikte artarken, OECD seviyeleri ve tıp fakültesine giren öğrenci sayıları göz önüne alındığında sağlık personeli başta olmak üzere sağlık hizmetleri arzı da artış göstermeye devam etmektedir. Bu nedenle, önümüzdeki yıllarda sektördeki büyümenin devam etmesi beklenmektedir.

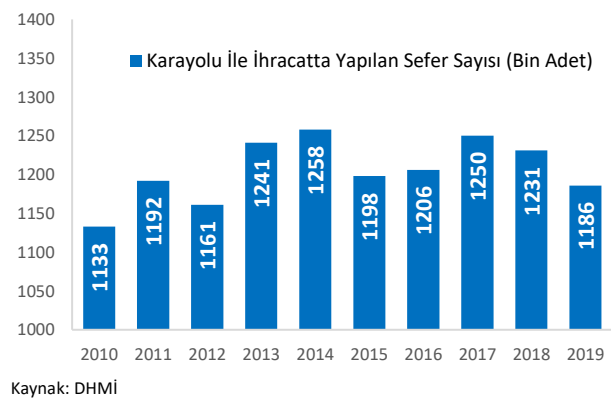
Ayrıca Türkiye'de kamu özel iş birliği kapsamında 2019 yılında 11,5 milyar dolar büyüklüğünde yatırım yapılması planlanmaktadır. 2020 yılında hem ekonomideki toparlanma hem güçlü fiyatlandırma ortamı hem de sağlık turizmi gelirlerindeki artış ile sektörde büyüme potansiyelinin yüksek olduğunu düşünüyoruz.

3. ULAŞTIRMA

Küresel ölçekte ulaştırma sektöründe yük taşımacılığında kara yolu, demir yolu ve deniz yolu ön planda çıkarken yolcu taşımacılığında ise havayolu daha etkin kullanılmaktadır. Dünya üzerinde küresel, ekonomik ve sosyal taleplerin artış göstermesi ile birlikte teknolojik anlamda gelişmelerin yaşanması ulaştırma sektörünü pozitif etkilemektedir. Hava yolu ulaşımında sektör küresel olarak yolcu sayısını %5,6 büyüme ile 2019 yılını 4,6 milyar yolcu taşıyarak tamamlamayı öngörüyor.

2018 yılında yurt içi yolcu sayısı ise %9 artarak 211 milyon kişi olurken 2019 yılında ise yaklaşık 208 milyon yolcu sayısına ulaşılmıştır. 2019 yılı genel bütçeye göre gerçekleşmiş olan 65,4 milyar TL'lik yatırımın en büyük kısmını, %31,1 ile ulaştırma sektörü almıştır. Bu çerçevede gerçekleştirilecek yatırımlar ve turizm sektörünün de desteği ile havayolu sektörünün 2020 yılında %4 büyüme performansı sergileyebileceğini tahmin ediyoruz.

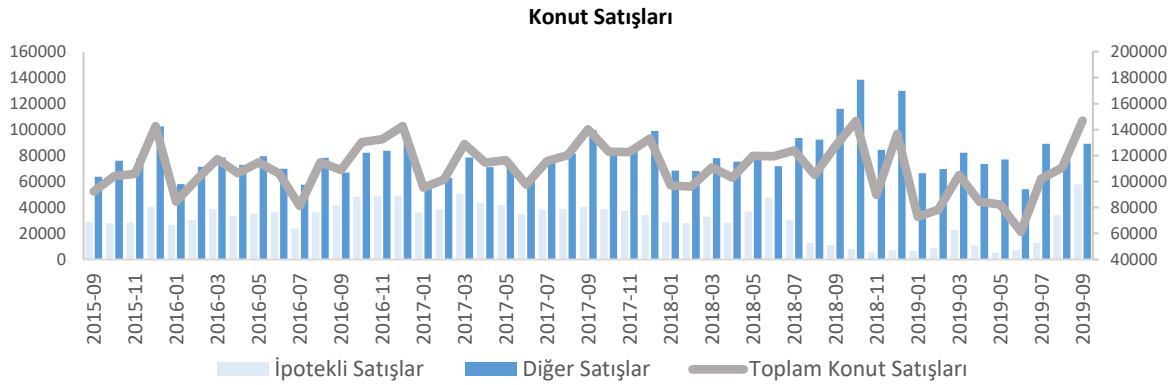
Ayrıca, havacılık sektörü için orta vadede en önemli risk faktörü İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda yapılmakta olan ikinci pistin bitmesi planlanan 2020 yılsonundan daha uzun bir vadeye uzamasıdır. Devlet Hava Meydanları İşletmesi (DHMI)'nin 2020 yılı tahminine göre toplam yolcu trafiğinde %9 büyüme beklenmektedir.

2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

4. GAYRİMENKUL

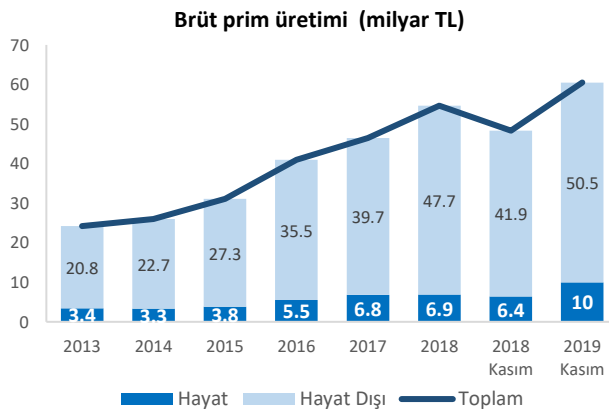
Gayrimenkul sektörü ekonomik büyümenin yüksek olduğu dönemlerde, ekonomik büyümenin üzerinde bir performans sergileyen, ekonomik yavaşlama dönemlerinde ise diğer sektörlerle kıyasla daha hızlı bir tempoda küçülebilen bir yapıya sahiptir. Küresel konut krizinin üzerinden 10 yıl geçen ABD’de gayrimenkul sektörü her geçen gün daha iyi duruma gitmektedir. 2019 yılında gerçekleşen düşük faiz ortamı fiyatları da yükseltmektedir. Ancak gayrimenkul yatırımcıları 2019 yılında bir takım ekonomik belirsizlikler ile karşı karşıya kalmıştır. Gayrimenkul sektörünün öğrenci konutu, birlikte yaşama ve paylaşımlı ofislerde çalışma gibi alternatif gayrimenkul yatırımlarının artması ile küresel olarak büyüyeceği düşünülmektedir.

Yurtiçinde ise konut satışları Kasım ayında düşük baz etkisinin de desteğiyle geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre %54,4 oranında artarak 138.372 adet oldu. Merkez Bankası’nın 2019 yılında kümülatif 1200 baz puan faiz indirimlerinin de desteğiyle ev kredi faizleri %22 seviyelerinden %12 seviyelerine kadar gerilemiştir. 2019 yılının Kasım ayı verileriyle konut satışları bir önceki seneye göre %7 azalmıştır. 2020 yılında ise Merkez Bankası’ndan 200 baz puanlık faiz indirimi beklentimize paralel konut satışlarında %6 seviyelerinde artış bekliyoruz.

Kaynak: TÜİK

5. SİGORTA

Kaynak: Türkiye Sigorta Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği

Sigorta sektörü hem topladığı primler hem de yapmış olduğu yatırımlar ile kritik bir rol oynamaktadır.

Sektör küresel ticaret hacmindeki daralmadan doğrudan etkilenmesine rağmen son yıllarda potansiyelinin üzerinde büyümektedir.

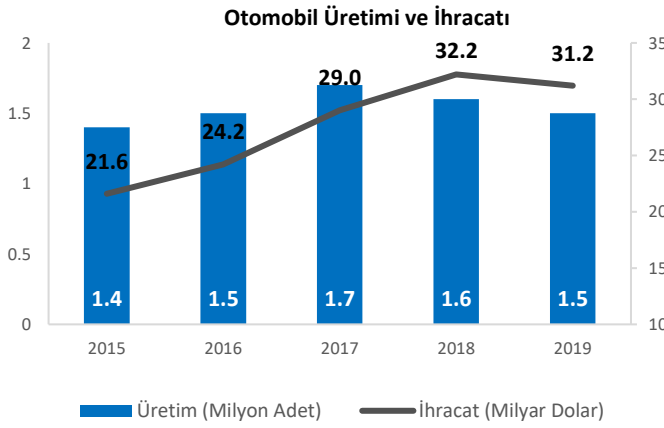
Dünya sigorta primleri 2018’de %1,5 oranında artarak 5,2 trilyon dolara ulaşmıştır.

2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

Türkiye Sigorta Birliği'nin verilerine göre sigorta sektörü 2018 yılı sonu itibariyle son on yıllık ortalama %14,3 büyümüştür.

Türkiye Sigorta Birliği'nin 2019'un Kasım ayına dair açıkladığı verilerde sigorta sektörünün toplam prim üretimi 60 milyar TL seviyesini aşmış olup yıllık bazda %25'in üzerinde büyümüştür. Reel olarak büyüyen sektörün büyümesinin arkasında hayat dışı branş gelmektedir. Sektör geçen sene reel olarak büyümesine rağmen kişi başına prim üretimi yıllık 127 dolar seviyelerinde olup dünya ortalaması 663 dolar seviyesindedir. Bu kapsamda 2019 yılının olumlu olmayan iktisadi koşullarına rağmen büyümeyi başaran sigorta sektöründeki prim üretiminin gelecek sene de çift haneli olacağını öngörüyoruz.

6. OTOMOTİV

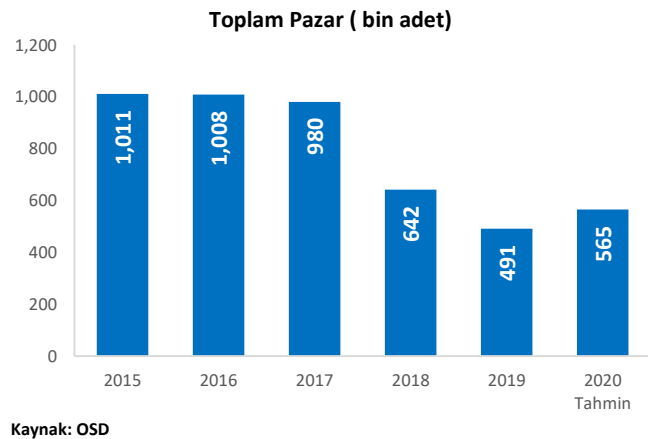

Uluslar Arası Motorlu Araç Üreticileri Birliği (OICA) verilerine göre 2017 yılında yaklaşık 97 milyona ulaşan toplam otomobil üretimi 2018 yılında %2 daralarak 95,3 milyona gerilemiştir.

LMC'nin 2019 yılı üçüncü çeyrek verilerine göre sektör %5,6 seviyesinde daralmakta olup 2019 yılını da daralma ile kapatacaktır. Ancak önümüzdeki 2 yıl boyunca sektörde büyümenin %0-1 arasında olacağı öngörülmektedir. Burada Almanya, ABD ve Japonya'nın

daralmaya devam edeceğini tahmin edilirken Çin'de otomotiv satışlarının %1-3 seviyesinde ılımlı büyüyeceği öngörülmektedir.

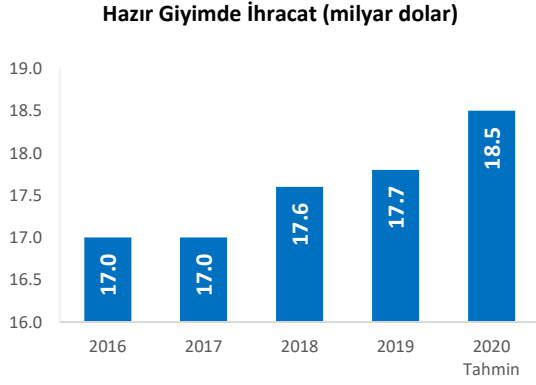
Türkiye otomotiv pazarı 2019 yıl sonu verilerine göre zayıf talebin etkisiyle %23,5 daralmıştır. 2015-2017 yıllarını 1 milyon sınırını aşmasına karşın 2019 yılında hem baz etkisi hem de döviz kurlarının hızlı yükselişi nedeniyle daralmış ve 491 bin seviyesine gerilemiştir. 2020 yılında ise toplam pazarın düşen oto kredi oranlarının tüketici talebini arttırmasıyla %15 seviyesinde büyüyeceğini ve 565 bin adete ulaşacağını tahmin ediyoruz. Sektör 2019 yılında daralmasına karşın on iki ay birikimli olarak 31,2 milyar dolar ihracat gerçekleştirmiştir.

Hem Avrupa'nın Türkiye'nin en büyük ihracat pazarı olması hem de Türkiye'nin Avrupa için otomotiv üretim merkezi olması nedeniyle 2020 yılında ihracatın artarak devam etmesini bekliyoruz.

2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

7. HAZIRGIYIM

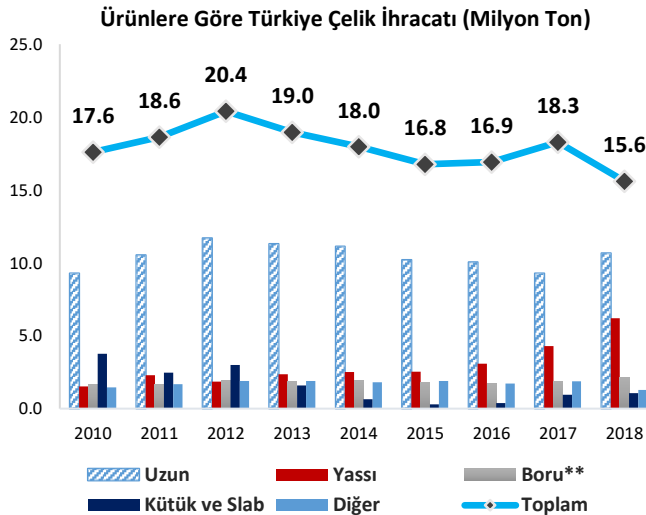
Kaynak: İHKİB

2018 yılında tüm dünyada 548,1 milyar dolar değerinde hazır giyim ve konfeksiyon ürünü ihraç edilmiştir. Küresel olarak hazır giyim sektöründe 2018 yılında 172,8 milyar dolarlık ihracat ile Çin ön plana çıkmaktadır. 2018 yılı itibariyle Türkiye dünya hazır giyim ve konfeksiyon ihracatından aldığı %3,2 pay ile 6. sırada yer alırken, aynı dönemde Çin ve Bangladeş'in ardından Avrupa Birliği'nin en fazla ithalat yaptığı 3. ülke konumunu korumuştur. Mevcut rakamlar Türk hazır giyim sektörünün küresel ihracatta güçlü bir konumda olduğunu göstermektedir.

Türkiye ekonomisine net döviz girdisi sağlayan sektör üretim ve ihracatıyla ülke ekonomisinin gelişimine katkıda bulunan en önemli sektörlerin başında gelmektedir. Türkiye tekstil ihracatı yıllar içerisinde azalmasına karşın, sektör halen üçüncü en büyük ihracat sektörüdür. 2019 yılsonu verileriyle Türkiye'nin hazır giyim ve konfeksiyon ihracatı 17,7 milyar dolar olmuştur.

2023 yılında 740 milyar dolara ulaşması beklenen küresel hazır giyim pazarında, Türkiye'nin 2023 yılı için 30 milyar dolar ihracat hedefi mevcut olup, bu hedefin gerçekleşmesi için Avrupa pazarının önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

8. DEMİR ve ÇELİK

Kaynak: TÇÜD

Demir çelik sektörü inşaat, otomotiv, beyaz eşya ve makine sanayi gibi pek çok sektöre girdi sağlayarak ülke ekonomilerinin sanayileşmesinde lokomotif sektör olma özelliğine sahiptir. Küresel çelik üretimi 2018 yılında 1.8 milyar ton seviyesinde gerçekleşmiştir.

Küresel olarak 2018 yılında dünya çelik üretiminin 928 milyon tonunu Çin gerçekleştirmiştir. Çin'i, Hindistan ve Japonya takip etmekte olup Türkiye sekizinci sırada bulunmaktadır.

2019 yılının ilk dokuz ayında küresel çelik üretimi 1,4 milyar dolara ulaşmıştır. Dünya

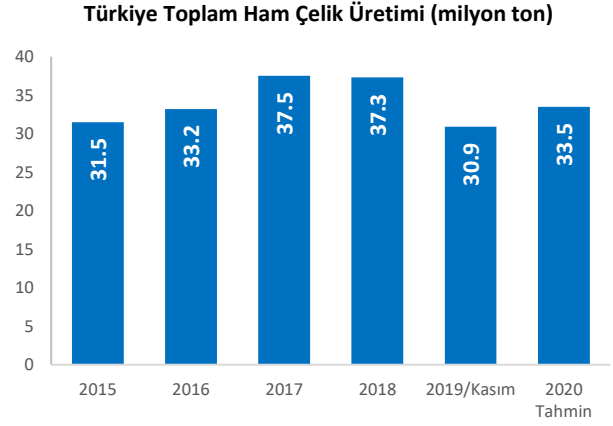
Çelik Birliği'nin öngörülerine göre, 2020 yılında küresel çelik talebinin yıllık %1,7 büyümesi beklenmektedir.

2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

2018 yılında toplam 37,3 milyon ton olan Türkiye'nin ham çelik üretimi zayıf talep ve yüksek demir cevheri fiyatlarıyla 2019 yılının ilk on bir ayında %10 düşüşle 30,9 milyon tona gerilemiştir.

Türkiye'nin demir ve çelik ihracatı ise 2019 yılı Ocak-Ekim ayı döneminde tonaj bazında artmasına rağmen %7,3 daralarak 8,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin demir çelik üretiminin ise 2020 yılında hızlı daralmanın ardından hem yurtiçi talepteki iyileşme hem de demir cevheri fiyatlarındaki düşüş beklentimize paralel üretim maliyetlerindeki düşüşün de desteğiyle %8 seviyesinde büyümesini bekliyoruz. İhracat açısından da küresel çelik talebinin bir miktar üzerinde büyüme (%2-3) beklenirken emtia fiyatlarına paralel bir şekilde ihracat geliri elde edilmesini öngörüyoruz.

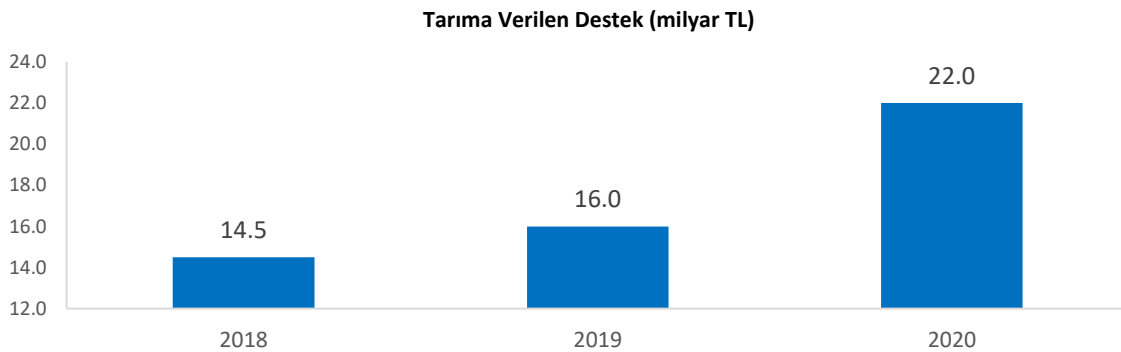

Kaynak: TÇÜD

9. TARIM

Küresel olarak tarım sektörü 2015 yılından beri yıllık 1 trilyon doları aşkın üretim ile büyüme gerçekleştirmektedir. Türkiye'de ise 2018 yılını cari fiyatlarla 213 milyar TL tutarında üretim gerçekleştirmiştir. Sektörün büyümesi 2018 yılında %5,8'e gerilemiş olup 2019 yılında %6,3'e yükseleceği tahmin edilmektedir.

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün üretmiş olduğu küresel fiyat endeksi, 2019 yılının Kasım ayında %2,7 artmış olup yıllık bazda %9,5 artmıştır. Türkiye'de 2018 yılında tarım ürünlerindeki ithalat, sabit seviyede kalarak yaklaşık 14 milyar dolar, ihracat ise %5 artarak 17,2 milyar dolar olmuştur. 2019 Ocak-Ekim döneminde ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre %4 artarak 4,7 milyar dolar olmuştur.

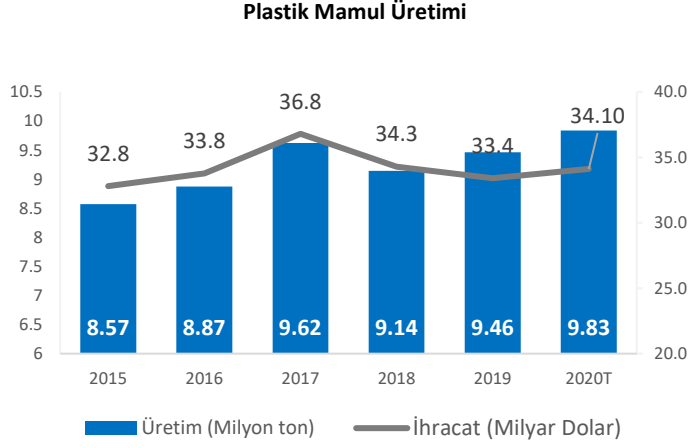

Kaynak: Türkiye Ziraatçılar Derneği

Türkiye'de ise gıda fiyatlarında arz, iklim koşulları, depolama ve lojistik süreçlerine bağlı olarak belirlenmektedir. Talepte ise nüfus artışı ve ihracat rakamları etkin olmaktadır. 2020 yılında ise sektörün ithalatı yapılmayan ürünleri daha fazla yetiştirmesi ve %4 seviyesinde büyümesi beklenmektedir.

2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

10. PLASTİK MAMULLER

Kaynak: PAGEV

2018 yılında, küresel plastik üretiminde Avrupa 62 milyon ton üretim sağlamıştır. Çin dünya plastik mamul ihracatında ilk sırayı alırken, dünya plastik mamul ithalatında ABD ön plana çıkmaktadır.

Türkiye, plastik ürünlerinde dış ticaret fazlası vermektedir. 2019 yılında, levha, palet, folyo ve plastikten slayt ürünlerinde miktar ve değer bazında en yüksek ithalat ve ihracat gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde Almanya, Çin ve İtalya, plastik ürünler için Türkiye'nin en büyük ithalat pazarlarını oluşturmuş olup aynı süre zarfında Irak, Almanya ve İngiltere, Türkiye için en büyük ihracat pazarlarıdır.

Türk Plastik Sanayicileri Araştırma Geliştirme ve Eğitim Vakfı (PAGEV) verilerine göre, Türkiye'nin toplam plastik üretimi 9 milyon tonu ve 33 milyar dolar ciroyu aşmıştır. 2019 yılında, plastik mamul üretimi miktar bazında % 3,4 artmıştır, dolar bazında ise % 2,5 azalmıştır. Plastik endüstrisinde büyümenin önümüzdeki dönemde de sürmesi beklenmektedir. PAGEV, plastik mamul ürünlerin üretiminin 2020 yılı sonunda 9,8 milyon tona ve 34,1 milyar dolara yükseleceğini tahmin etmektedir. 2020 yılında Türkiye'de plastik mamul üretiminde faiz oranlarının düşmesi ve ihracat pazarındaki genişleme ile ılımlı bir toparlanma bekliyoruz.

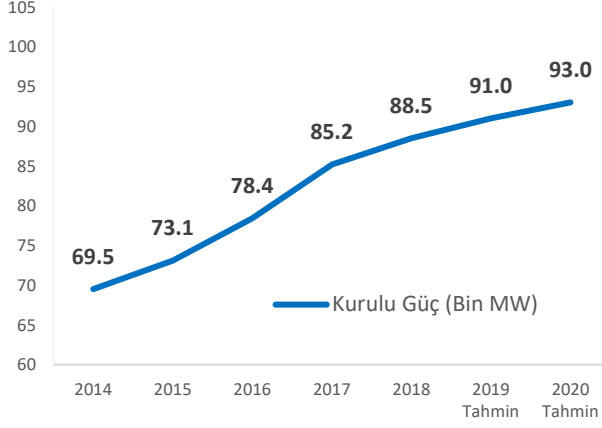
11. ENERJİ

Enerji tüketimi ile iktisadi büyüme arasında güçlü bir ilişki vardır. Enerji kullanımı sanayileşmenin ve sanayinin kalkınmasında anahtar rol oynamaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı verilerine göre, küresel enerji talebi 2018 yılında yıllık %2,3 artarken, küresel elektrik talebi ise %4 yükselmiştir.

Uluslararası Enerji Ajansı'na göre, 2019 yılında ham petrol talebinin 2009 yılından bu yana ilk kez düşeceği tahmin edilmiştir. ABD-Çin arasındaki ticaret savaşları, küresel büyüme üzerindeki endişeler ve İran yaptırımları petrol fiyatlarını etkilemeye devam etmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı, petrol üretimindeki büyümenin günde 13,2 milyon varile düşeceğini ve doğal gaz üretimindeki büyümenin de 2020'de %2 olacağını tahmin ediyor. Dünya Bankası'nın tahminlerine göre petrol fiyatları 2020 yılında varil başına ortalama olarak 58 dolar seviyesinde olacaktır.

2020 YILI ÖNE ÇIKABİLECEK SEKTÖRLER

Kaynak: EPDK

Türkiye'nin toplam kurulu gücü 2018 yılsonunda 88,5 gigavat seviyesinde iken 2019'un ilk altı ayında ise Türkiye'nin toplam kurulu gücü 90,4 gigavat seviyesine yükselmiştir.

Aynı dönem zarfında Türkiye'nin toplam kurulu gücünün kaynaklara göre dağılımı; %31,4'ü hidrolik enerji, %28,6'sı doğal gaz, %22,4'ü kömür, %8,1'i rüzgar enerjisi, %6,2'si güneş enerjisi, %1,6'sı jeotermal ve %1,7'si ise diğer kaynaklardan oluşmaktadır.

Türkiye Cumhuriyeti Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), Türkiye'nin

toplam kurulu gücünün 2020 yılında 93 gigavat seviyesine yükseleceğini tahmin etmektedir.

2020 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı'nda yer alan enerji ve madencilik sektörü planlarına göre, Türkiye'nin 2019 yılında 315,2 milyar kilovatsaat olan elektrik talebinin 2020'de 329,6 milyar kilovatsaate yükseleceği hesaplanıyor.

Diğer taraftan, enerji sektörüne 2019 yılında verilen 3,8 milyar dolar teşvik paketinin 3,2 milyar doları yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi yapan işletmelere tahsil edilirken, 620 milyon doları fosil yakıtlardan elektrik üretimine ayrılmıştır. Petrol, doğal gaz, kömür arama ve üretim sektörlerine yönelik destekler 1 milyar dolar seviyesinde gerçekleşirken, devlete ödenen özel enerji vergileri de yaklaşık 1 milyar dolar olarak hesaplandı. Böylece, geçen yıl Türkiye'de enerji sektörüne 8 milyar doları aşan destek, teşvik ve sübvansiyon sağlandı. 2020 yılında ise enerji sektörüne 13,8 milyar TL yatırım yapılması öngörülmektedir.

AÇIKLAMA:

Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.

Bu rapor, A&T Bank Ekonomik Araştırmalar tarafından sadece bilgi amaçlı olarak hazırlanmıştır. Sunulan bilgilerin yayım tarihi itibarıyla yanlış/yanıltıcı olmamasına özen gösterilmiş olmasına karşın, A&T Bank bilgilerin doğru ve tam olmasından sorumlu değildir. Bu raporda yer alan bilgiler herhangi bir uyarı yapılmadan değişebilir. A&T Bank ve kurum çalışanları bu raporda sunulan bilgilerin kullanılmasından kaynaklanabilecek herhangi bir doğrudan ve dolaylı zarardan ötürü hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Telif hakkı saklıdır, herhangi bir amaçla A&T Bank'ın izni olmadan raporun tamamı veya bir kısmı başka bir yerde yeniden yayımlanamaz, dağıtımı yapılamaz. Tüm hakkı saklıdır.

A&T Bank

Valikonağı Cad. No: 10 Nişantaşı 34367 İstanbul - Türkiye

T :212 - 373 62 00 (PRL) / (212) 225 05 00 (19 Hat)

F :+90 (212) 225 05 26 / (212) 224 99 92

E-mail: erd@atbank.com.tr